

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
DIŞ TİCARET VE ULUSLARARASI PAZARLAMA
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**DOĞAL GAZ VE LNG DIŞ TİCARETİNDE KULLANILAN
ÖDEME VE TESLİM ŞEKİLLERİ: ERTUĞRUL GAZİ FSRU
GEMİSİ İÇİN UYGULANABİLİRLİĞİ**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

Şükrü Utku Demir

**Proje Danışmanı
Prof. Dr. Dilber Ulaş**

Ankara, 2023

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı 21942249 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Şükrü Utku Demir'in "DOĞAL GAZ VE LNG DIŞ TİCARETİNDE KULLANILAN ÖDEME VE TESLİM ŞEKİLLERİ: ERTUĞRUL GAZİ FSRU GEMİSİ İÇİN UYGULANABİLİRLİĞİ" adlı (İngilizce Başlığı "PAYMENT AND DELIVERY METHODS USED IN NATURAL GAS AND LNG FOREIGN TRADE: APPLICABILITY TO ERTUĞRUL GAZİ FSRU SHIP") tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI ☒

BAŞARISIZ ☐

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi*'ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

TARİH:28.05.2023

UNVANI/ADI-SOYADI VE İMZASI

Prof. Dr. Dilber Ulaş

UYARI: Değerlendirme Formu'na, 1 adet proje CD'si (PDF formatında), 1 adet ciltlenmiş proje, 1 adet Turnitin Raporunun CD'si ve turnitin intihal yazılım programının danışman onaylı raporu da eklenecektir.

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Dilber Ulaş danışmanlığında hazırladığım “DOĞAL GAZ VE LNG DIŞ TİCARETİNDE KULLANILAN ÖDEME VE TESLİM ŞEKİLLERİ: ERTUĞRUL GAZİ FSRU GEMİSİ İÇİN KULLANILABİLİRLİĞİ (Ankara.2023) ” adlı dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 28.05.2023
Adı-Soyadı ve İmza
Şükrü Utku Demir

ÖZET

Geçmişten günümüze enerji ülkeler için önemli bir konu olmuştur. Ülkemizde en çok kullanılan enerji kaynağı doğal gazdır. Bu çalışma, doğal gaz ve LNG dış ticaret işlemlerinde kullanılan teslim şekillerini ve ödeme şekillerini incelemektedir. Bu kapsamda, BOTAŞ enerji arz güvenliğini sağlayan ve doğal gaz ve LNG ithalatını gerçekleştiren kuruluştur. Çalışmanın amacı, BOTAŞ'ın dış ticaret işlemlerinde kullandığı teslim ve ödeme şekillerini değiştirmesi durumunda finansal olarak kazanç sağlayabileceğini ortaya koymaktır. Özellikle LNG ithalatında gümrük vergileri dahil alıcının tüm masrafları ödediği DPU (Delivered at Place Unloaded) teslim şeklinin yerine satıcının malı yükleme limanında teslim ettiği FOB (Free on Board) teslim şeklinin kullanılması kazanç sağlayacaktır. Bu kapsamda, Ertuğrul Gazi FSRU (Floating Storage and Regasification Unit) gemisinin FOB teslim şekliyle LNG ithal etmesinin BOTAŞ'a sağlayacağı kazançlar ele alınacaktır. Çalışma hazırlama esnasında, Ertuğrul Gazi FSRU gemisi hakkında bilgi almak için FSRU Müdürlüğü ile görüşme yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, ithal edilen LNG için ödenen ücretin içinde liman hizmeti ücretleri, sigorta, kanal geçiş ücreti ve yakıt gideri de bulunmaktadır. Ertuğrul Gazi FSRU gemisi FOB teslim şekliyle LNG ithal ederse ilgili işlemin operasyonel maliyetinin daha düşük olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler

FSRU, Teslim Şekilleri, Ödeme Şekilleri, LNG, Doğal Gaz

ABSTRACT

From past to present, energy has been an important issue for countries. The most used energy source in our country is natural gas. This study examines the delivery terms and payment methods used in natural gas and LNG foreign trade transactions. In this context, BOTAŞ is the institution that ensures energy supply security and imports natural gas and LNG. The aim of the study is to demonstrate that BOTAŞ can gain financially if it changes the delivery terms and payment methods used in foreign trade transactions. Especially in LNG imports, instead of DPU (Delivered at Place Unloaded) delivery term which the seller delivers the goods at the unloading port, using FOB (Free on Board) delivery term which the buyer pays all costs including customs duties will be beneficial. In this context, the gains that the Ertuğrul Gazi FSRU (Floating Storage and Regasification Unit) ship will provide to BOTAŞ by importing LNG with FOB delivery term will be discussed. During the preparation of the study, the FSRU Directorate was interviewed to get information about the Ertuğrul Gazi FSRU ship. According to the results of the study, the fee paid for imported LNG includes port service fees, insurance, channel toll and fuel expenses. If the Ertuğrul Gazi FSRU ship imports LNG with FOB delivery term, it has been observed that the operational cost of the relevant transaction is lower.

Key words

FSRU, Delivery Terms, Payment Methods, LNG, Natural Gas

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. INCOTERMS 2020.....	2
1.1.1. Teslim Şekilleri Tarihçesi.....	2
1.2. TESLİM ŞEKİLLERİ.....	4
1.3. E GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ.....	5
1.3.1 EXW-Ex Works (İşyerinde Teslim)	5
1.4. F GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ.....	6
1.4.1. FCAFree Carrier (Taşıyıcıya Masrafsız Teslim).....	6
1.4.2. FAS Free Alongside Ship (Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim).....	7
1.4.3. FOB Free On Board (Gemide Masrafsız Teslim).....	7
1.5. C GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ.....	7
1.5.1. CPT - Carriage Paid To (Taşıma Ödenmiş Olarak Teslim).....	7
1.5.2.CIP - Carriage And Insurance Paid To (Taşıma Ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim).....	8
1.5.3.CFR - Cost And Freight (Mal Bedeli Ve Navlun (Taşıma Masrafı) Ödenmiş Olarak Teslim).....	8
1.5.4. CIF - Cost, Insurance And Freight (Mal Bedeli, Sigorta Ve Navlun (Taşıma Masrafı) Ödenmiş Olarak Teslim).....	8
1.6. D GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ.....	9
1.6.1. DPU Delivered At Place Unloaded (Boşaltma Noktasında Teslim).....	9
1.6.2. DAP Delivered At Place (Belirlenen Bir Yerde Teslim).....	10
1.6.3. DDP Delivered Duty Paid (Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim).....	10

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÖDEME ŞEKİLLERİ.....	11
2.2. PEŞİN ÖDEME (ADVANCE PAYMENT/PREPAYMENT).....	12
2.3. MAL MUKABİLİ (OPEN ACCOUNT/CASH AGAINST GOODS).....	13
2.4. VESAİK MUKABİLİ ÖDEME (COLLECTIONS).....	14
2.5. KABUL KREDİLİ ÖDEME (ACCEPTANCE CREDIT).....	15
2.6. AKREDİTİF (LETTER OF CREDIT-L/C).....	17
2.6.1. Akreditifte Taraflar.....	17
2.6.2. Akreditifli Ödemede Taraflar, Sorumluluk ve Yükümlülükler.....	21
2.6.3. Akreditif Türleri.....	24
1) Genel Akreditif Türleri.....	24
Dönülebilir Akreditif (Kabili Rücu Akreditif) (Revocable L/C).....	24
Dönülemez Akreditif (Gayri Kabili Rücu Akreditif) (Irrevocable L/C).....	24
Teyitli Akreditif (Confirmed L/C).....	24
Teyitsiz Akreditif (Unconfirmed L/C).....	25
Görüldüğünde Ödemeli Akreditif (Sight L/C).....	25
Vadeli Akreditifler (Deferred L/C).....	26
2) Özel Akreditif Türleri.....	27
-Devredilebilir Akreditif (Transferable L/C).....	27
-Karşılıklı Akreditif (Back to Back L/C).....	27
-Kırmızı Şartlı Akreditif (Red Clause L/C).....	27
-Yeşil Şartlı Akreditif (Green Clause L/C).....	27
-Rotatif / Döner Akreditif (Revolving L/C).....	28
-Teminat Akreditifi (Stand-by L/C).....	28
2.7. BANKA ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ - BÖY (BANK PAYMENT OBLIGATION - BPO).....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	30
KAYNAKÇA.....	35

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1 Teslim şekillerini gösteren tablo

Tablo 2.1 Dış ticaret işlemlerinde iş akışı

Tablo 2.2 Ödeme şekillerinde ödeme sırası

Tablo 2.3 Peşin ödeme yönteminde ödeme aşamaları

Tablo 2.4 Mal mukabili ödeme yönteminde ödeme aşamaları

Tablo 2.5 Vesaik mukabili ödeme yönteminde ödeme aşamaları

Tablo 2.6 Kabul kredili ödeme yönteminde ödeme aşamaları

Tablo 2.7. Ödeme şekillerine ait genel bilgileri gösteren tablo

Tablo 3.1 FSRU Müdürlüğü'nden alınan operasyonel gider tablosu

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Teslim Şekilleri

Şekil 2.1 Ödeme Şekilleri

Şekil 2.2 Akreditifin işleyişini gösteren iş akış şeması

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Simgeler

Açıklamalar

m³	Metreküp
Sm³	Standart metreküp
\$	Amerikan doları
€	Euro
Knts	Knot

Kısaltmalar

Açıklamalar

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
DAP	Delivered At Place
DPU	Delivered At Place Unloaded
FSRU	Floating Storage and Regasification Unit (Yüzer LNG Depolama ve Gazlaştırma Ünitesi)
ICC	International Chamber of Commerce
INCOTERMS	International Commercial Terms
L/C	Letter of Credit
LNG	Liquefied Natural Gas (Sıvılaştırılmış Doğal gaz)
MGO	Marine Gas Oil
SWIFT	Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication (Dünya Bankalar Arası Finansal Telekomünikasyon Derneği)
TUGS	Türk Uluslararası Gemi Sicili
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UCP	Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (Akreditif dökümanları için tek düzen Örnek ve Uygulamalar)
USCG	United States Coast Guard (ABD Sahil Güvenlik Teşkilatı)

GİRİŞ

Tarih boyunca insanların en temel ihtiyaçlarından birisi olan enerji, 20. Yüzyılın başlarından itibaren yaşanan gelişmelere bağlı olarak, insanlar için sürekli önem kazanmış ve günümüzde hava, su gibi olmazsa olmazlardan birisi haline gelmiştir. Her geçen gün doğal kaynaklara ve enerjiye olan talep artarak devam etmektedir. Yeterli düzeyde ve çevresel değerleri tehdit etmeyen enerji sağlama ve kullanma toplumların en önemli sorunudur. Bundan dolayı temiz, güvenilir ve sürdürülebilir enerjinin tedarik edilmesi, 21. yüzyılda insanlığın ilgilendiği ve üzerinde çalıştığı önemli bir konu haline gelmiştir.

Enerji, tarihte her zaman temel ihtiyaçlardan biri olsa da yaşanan nüfus artışıyla birlikte enerjiye duyulan ihtiyaç daha da artmıştır. Sanayi devrimiyle birlikte daha büyük bir enerji ihtiyacı ortaya çıkmıştır. 18. yüzyılda buhar gücünün makineye uygulanması ile başlayan sanayi devriminde kömür en önemli enerji kaynağı olmuştur. Şüphesiz ki kömürden önce de bazı fosil yakıtlar enerji üretiminde basit yöntemlerle kullanılıyordu fakat buharın makineye uygulanması ile kömür çok büyük önem kazanmış ve petrolün 1859'da ticari olarak kullanılmaya başlamasına kadar olan süreçte en önemli enerji kaynağı olma durumunu korumuştur. Petrol, kömürden daha avantajlı olduğu için daha fazla tüketilmeye başlanmıştır. Petrolün kömüre göre en önemli avantajı; taşınması sırasında ağırlık kaybının sıfır olmasıdır. Diğer bir deyişle, petrol sahasından taşınan petrol, kullanım alanlarında ağırlık kaybı olmaksızın aynı ağırlıkta petrol türevlerine ayrılır. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye de, enerji tüketimi artan nüfus ve buna bağlı olarak, artan enerji ihtiyaçlarını, önce kömürle, sonra petrole, yakın yıllarda da doğal gaz ile karşılamaya başlamıştır. (ENGİN, 2010)

Doğal gaz, metan (CH_4), etan (C_2H_6), propan (C_3H_{10}) ve bütan (C_4H_{10}) gibi hafif hidrokarbon gazların yanıcı bir karışımıdır. Doğal gaz, renksiz, kokusuz, havadan hafif ve doğada saf şekilde bulunan bir gaz türüdür. Gaz halinde olması nedeniyle hava ile daha iyi bir karışım oluşturarak yanar. Çoğunlukla doğal gaz ısınmada yakıt ve sanayide ham madde olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, konutlarda ısı enerjisi olarak da kullanılmaktadır. Doğal gaz, sağlıklı ve temiz bir çevreyi sağlamak ve kirliliği azaltmak için en önemli enerji kaynaklarından biridir. Aynı zamanda, diğer fosil yakıtlara göre daha verimli ve daha güvenlidir. (UKEssays, 2018)

Ülkemizde doğal gaz hem verimli hem güvenli hem de temiz olduğu için en çok kullanılan enerji kaynağıdır. Ülkemizde kullanılan doğal gazın ticaretini, iletimini ve depolamasını BOTAŞ yapmaktadır. BOTAŞ, 1974 yılında petrol taşımacılığı için kurulmuş olsa da 1987’de Rusya ile yapılan boru hattı anlaşması ile doğal gaz taşımacılığı da yapmaya başlamış ve zamanla asıl faaliyet doğal gazla ilgili olmuştur. Doğal gaz ithalatının yaklaşık %80’i boru hatlarıyla yaklaşık %20’si ise LNG (Sıvılaştırılmış Doğal Gaz) yoluyla sağlanmaktadır. Rusya, İran ve Azerbaycan’dan boru hatlarıyla Cezayir’dan ve Spot piyasadan ise LNG şeklinde ithalat sağlanmaktadır. BOTAŞ, doğal gazın iletim, ticaret ve depolamasını yaparak enerji arz güvenliğini sağlamaktadır. 2021 yılında ise BOTAŞ tarafından gerçekleştirilen en büyük yatırımlardan biri olan ve TUGS’a (Türk Uluslararası Gemi Sicili) kayıtlı ilk FSRU gemisi Ertuğrul Gazi, Hatay ili Dört Yol ilçesinde bulunan limana gelmiştir. Dört Yol’da bulunan FSRU tesisi ve milli FSRU gemisi Ertuğrul Gazi ile boru hatlarına bağlı kalmadan farklı kaynak, ülke ya da spot piyasalardan gaz tedarikine imkan tanınmıştır. Çünkü, Ertuğrul Gazi FSRU gemisi 108 milyon Sm³ doğal gaza eşdeğer olan 170 bin m³ LNG depolama ve günlük 28 milyon Sm³ gazlaştırma kapasitesine sahiptir. (BOTAŞ, 2021)

Bu çalışma, doğal gaz ve LNG dış ticaret işlemlerinde kullanılan teslim şekillerini ve ödeme şekillerini incelemektedir. Incoterms 2020 ile birlikte dış ticaret işlemlerinde kullanılan 11 adet teslim şekli ortaya çıkmıştır. Bu kuralları ICC (Uluslararası Ticaret Odası) uluslararası ticarete standart sağlamak için koymuştur. Sonrasında ise dış ticaret işlemlerinde kullanılan 5 adet ödeme şekline bahsedilecektir. Teslim ve ödeme şekillerinden bahsedildikten sonra, Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin dış ticaret işlemlerinde etkin kullanılması yoluyla kuruluşumuza finansal bakımdan ne tür kazançlar sağlayabileceği konusunda öneride bulunulacaktır.

1.1. INCOTERMS 2020

1.1.1. Teslim Şekilleri Tarihçesi

Dış ticarete malların bir ülkeden diğer bir ülkeye gönderilmesi için farklı ülkelerin firmaları arasında imzalanacak alım-satım sözleşmelerinde, özellikle malların teslim edileceği yer, sigorta ve navlun giderleri konularında alıcı (ithalatçı) ve satıcı (ihracatçı) arasında çok çeşitli anlaşmazlıklar yaşanabilmektedir.

Ülkeler arası ticarete farklı uygulamalar vardır. Ticaret işlemlerinde standart kurallar oluşturmak için Milletlerarası Ticaret Odası-MTO (International Chamber of Commerce-ICC) kurulmuştur. ICC Ticari Terimler Komitesi, uluslararası ticarete standardı sağlamak amacıyla birtakım kurallar ortaya koymuştur. Bu kurallar Incoterms ile açıklanmıştır. Incoterms'ün açılımı Intercontinental Commercial Terms'dir. Tam tercümesi Uluslararası Ticari Terimler olsa da yaygın kullanımı Uluslararası Teslim şekilleri olarak yerleşmiştir.

Incoterms ilk kez 1936 yılında kullanılmaya başlandı. Daha sonra 1953, 1967, 1976, 1980, 2000 ve 2010 yıllarında yeni revizyonlar yayınlandı. Incoterms 2020, bugüne kadar düzenlenen sekizinci Incoterms olarak ortaya çıkmıştır. Yeni bir Incoterms yayınlanması, eski versiyonları geçersiz kılmaz. Müşterilerle mutabakata vararak sözleşmede teslim şekli alanına örneğin “CIP New York incoterms 1980” yazılırsa, Incoterms 1980 versiyonunda geçen CIP teslim şekli kurallarının geçerli olduğu kabul edilir. (İhracat.co, 2019)

Incoterms kurallarında revizyon yapılmasının sebebi uluslararası ticaretin geliştirilmesi, tarafların ihtiyaçlarının artması ve teknolojik imkanların gelişmesi olarak gösterilebilir. Bu yüzden sıklıkla revize edilmekte ve bir önceki versiyondaki eksiklikler giderilmektedir. Incoterms 2020 revizyonunda kılavuzun basitliği ve daha anlaşılır olması üzerinde durulmuştur. Nitekim, Incoterms 2020 revizyonun ortaya çıkış sebebi de yapılış amacı da budur. (ERCAN, 2021, s. 1190)

Incoterms kurallarına ve işleyişine bakıldığında, tarafların, satış sözleşmesi imzalarken aşağıda ana başlıkları verilen konuları müzakere ederek onaylamaları önem arz etmektedir. (ABD Uluslararası Ticaret İdaresi, 2020);

- Malların nereye teslim edileceği,
- Taşımanın şekli ve bedelini kimin karşılayacağı,
- Sigortanın kime ait olacağı,
- Gümrük işlemlerini kimin yapacağı,
- Vergi ve masrafların kime ait olacağı hususlarıdır.

ICC teslim şekline ilişkin terimleri, ticari ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak gerektiğinde düzeltme, ekleme, çıkarma ve yapmak veya yenilemek suretiyle

güncellemektedir. ICC Incoterms 2010'dan sonra, 01.01.2020 tarihinden geçerli olmak üzere en son versiyonu olan Incoterms 2020'yi yayımlamıştır. (CEYLAN, 2020, s. 22)

Teslim şekillerini incelemeden önce Incoterms'in ilgilendiği üç ana konudan bahsetmek gerekir.

- Yükümlülükler
- Riskler
- Masraflar

Yükümlülükler olarak sınıflandırılabilir konular sevkiyat sürecinde hangi işin kim tarafından yapılacağını belirler. Örneğin; malın sevkiyatını kim organize edecek, sigortayı hangi taraf yaptıracak, gümrük prosedürlerini kim gerçekleştirecek gibi sorular bu kapsamdadır.

Bir diğer konu olan **riskler** ise eşyanın nerede ne hangi şartlar altında satıcıdan alıcıya devredilmiş olduğu konusudur.

Son olarak **masraflar** konusu süreç içerisinde oluşması muhtemel masrafların taraflardan kime ait olacağını belirler. (DÖLEK, 2016, s. 33)

1.2 TESLİM ŞEKİLLERİ

Incoterms 2020 kapsamında 11 teslim şekli bulunmaktadır. Bunlar; EXW, FCA, FAS, FOB, CPT, CIP, CFR, CIF, DPU, DAP ve DDP teslim şekilleridir. Incoterms 2010 kapsamında bulunan iki teslim şekline değişiklik getirilmiştir. DAT (Terminalde Teslim) terimi, Belirtilen Yerde Eşya Boşaltılmış Teslim (DPU) olarak adlandırılmıştır. FCA (Taşıyıcıya Masrafsız Teslim) terimi, artık konşimentoların (B/L) yükleme sonrası basılmasına izin vermektedir. (DHL, 2020)

Incoterms kural olarak taraflarca sözleşmeye eklenmesi hususunda iradeleri olmadığı sürece bağlayıcı bir nitelik kazanmaz. Bu durumda Incoterms'in hukuki niteliğinin belirlenmesinde fayda vardır. Zira doktrinde de bu konuda farklı görüşler yer almaktadır. Incoterms içinde belirtilen hususlar uluslararası ticari sözleşmelerde nakliye ve teslim hususlarında uzun zamandan beri devam edegelen yerleşik uygulamaların yansımasıdır. Bu nedenle uluslararası hukuk kişilerinin tutum ve davranışları sonucu birlikte oluşturdukları yazılı olmayan uluslararası hukuk kuralları olarak tanımlanan uluslararası örf ve âdet kuralları ile benzerlik göstermektedir. Incoterms'in uygulanabilmesi tarafların üzerinde mutabık kalıp bu kuralları sözleşmeye dâhil etmesi halinde mümkün olacaktır. Tarafların yapacakları sözleşmenin bu kurallara tabi olduğunu

kararlaştırmaları gerekir. Çünkü Incoterms kanun özelliği taşımaz. Incoterms taraflarca sözleşmeye dâhil edilmesi şartıyla uygulanan kurallar bütünüdür. Uluslararası örf ve âdet kuralları ise uyuşmazlığa uygulanacak bir hüküm bulunmaması halinde kendiliğinden uygulanan kurallardır. Uygulanma şekli bakımından bu fark Incoterms'in uluslararası örf ve âdet hukuku olarak öngörölmesini engeller. (AĞAOĞLU, 2020, s. 1120)

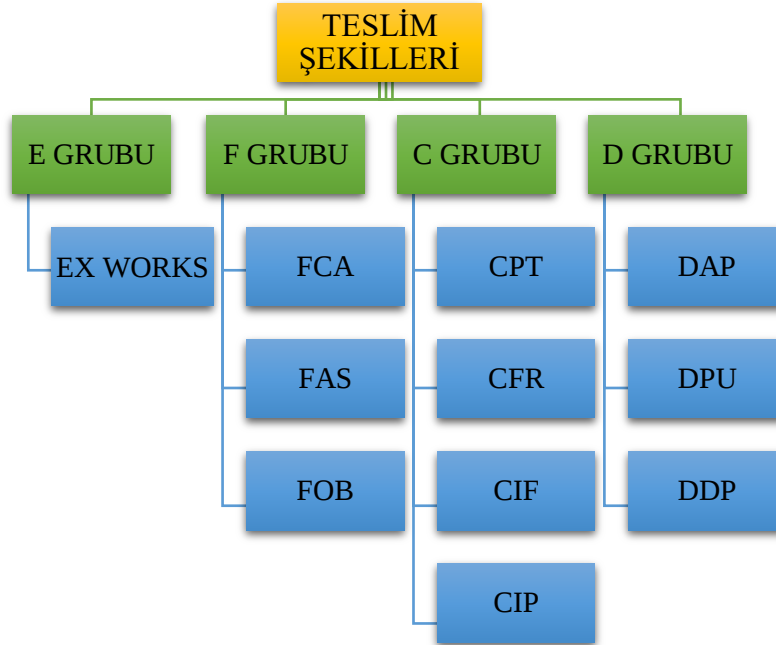
Teslim şekilleri kuralları; neyin, nerede, kim tarafından yapılması gerektiğini açıklayarak herhangi bir yanlış anlamayı tamamen ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Alıcı ve satıcı, kendi yararını gözetip ve ticarete konu olan mala en uygun teslim şeklini kararlaştırıp anlaşma sağlamaktadır.

Uluslararası teslim şekilleri;

- Uluslararası ticaretin geliştirilmesi
- İşlemlerin kolaylaştırılması
- Uluslararası kuralların ticaret engeline dönüşmesinin önlenmesi
- Uluslararası dış ticaret sisteminin kurallar dahilinde işlemesi ve ticaret alanında

standardizasyonun sağlanması gibi faydalar sağlamaktadır. (TRADEATLAS, 2021)

Şekil 1.1 Teslim Şekilleri

Yukarıdaki şekilde teslim şekillerinin 4 gruba ayrıldığı görölmektedir. E Grubu teslim şekillerinden D grubu teslim şekillerine doğru gidildikçe ihracatçı firmanın sorumluluğunun arttığı görölmektedir. E Grubu teslim şeklinde ihracata konu mallar, ihracatçının iş yerinde alıcıya ya da taşıyıcıya teslim edilir. F Grubu teslim şekillerinde ihracata konu mallar, ihracatçının çıkış gümrüğünde taşıyıcı ya da alıcıya teslim edilir. C

Grubu teslim şekillerinde ihracata konu mallar, ihracatçı tarafından, ithalatçı alıcı gümrüğüne kadar taşınır. D Grubu teslim şekillerinde ihracata konu mallar, satıcı tarafından, alıcının belirlediği varış yerinde ya da alıcının iş yerinde teslim edilir.

1.3. E GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

1.3.1.EXW-Ex Works (İşyerinde Teslim)

İş Yerinde Teslim (EXW), satıcının sözleşmede belirtilen yerde (imalathane, fabrika, depo vb.) malları alıcının emrine hazır bulundurarak teslim yükümlülüğünü yerine getirmesini ifade eder. Malların teslim noktasından (yani satıcının işyerinden) alınmasından ve ithalatçının ülkesine götürülmesiyle ilgili bütün masraf ve riskler alıcıya aittir.

1.4.F GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

1.4.1.FCA- Free Carrier (Taşıyıcıya Masrafsız Teslim)

Taşıyıcıya Masrafsız Teslim (FCA), satıcının malları iki şekilden biriyle alıcıya teslim ettiği anlamına gelir:

İlk seçenekte, belirtilen yer satıcının mülkü olduğunda, mallar alıcı tarafından organize edilen taşıma araçlarına yüklendiğinde teslim edilir.

İkinci seçenekte; belirtilen yer başka bir adres olduğunda, mallar satıcı tarafından organize edilen taşıma araçlarına yüklendikten sonra belirtilen başka adrese ulaştıklarında ve söz konusu satıcının taşıma araçlarından ve taşıyıcının veya alıcı tarafından atanan başka bir kişiye teslim edilmeye hazır olduğu zaman teslim edilir.

İki seçenekten hangisi teslimat yeri olarak seçilirse seçilsin; bu yer, riskin ve maliyetlerin alıcıya nerede ve ne zaman devrolduğunu belirler.

1.4.2. FAS - Free Alongside Ship (Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim)

Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim (FAS) teslim şekli, belirlenen yükleme limanında, malların gemi doğrultusunda rıhtıma veya mavnaya yerleştirilmesiyle satıcının teslim yükümlülüğünü yerine yerine getirdiğini ifade eder. Bu durum, bu andan itibaren alıcının mallara ilişkin bütün masrafları ve riskleri üstlenmesi anlamına gelir.

1.4.3. FOB - Free On Board (Gemide Masrafsız Teslim)

Bu terim, İngilizce “Free On Board” kelimelerinin baş harfleri olan FOB şeklinde kısaltılarak ifade edilirken, Türkçe’ye “Gemide masrafsız teslim” olarak çevrilmiştir. Bu teslim şeklinde genel olarak satıcı, sözleşme ile mutabık kaldığı kalite ve miktardaki malı, alıcının organize ettiği geminin üzerinde, gümrük işlemleri tamamlanmış olarak yükleyip teslim etmekle yükümlüdür. FOB teriminin, bir önceki terimi olan FAS’tan en temel farkı, bu terimde satıcının malları limana getirip teslim etmesinin dışında, bizzat gemiye yüklemesi gerekliliğidir. Bu durumda, gemiye yükleme sırasındaki risk, hasar ve maliyetlerin tamamı satıcıya ait olup malın gemiye yüklenmesinin ardından, bu sorumluluk alıcıya geçmektedir.

FOB kavramı, Incoterms 2000’de en çok tartışılan kavramlardan birisidir. Teslimin yapılacağı yerin açık olmaması nedeniyle, bu husus Incoterms 2010’da açık bir şekilde belirtilerek düzeltilmiştir. “Gemi Küpeştesi /Gemi Bordası” kavramı yerine “mallar gemide bulunduğu” kavramı gelmiştir. FOB teslim şeklinde, satıcı gerekli bütün gümrük işlemlerini yapmakla yükümlüdür. Bu teslim şekli, yalnız deniz ve içsu taşımacılığında kullanılmakta olup özellikle denizaşırı satışlarda kullanımı daha yaygındır. Sözleşmede, FOB teriminin hemen arkasında yükleme yapılacak limanın ismi de yer almalıdır. (CEYLAN, 2020, s. 23)

1.5. C GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

1.5.1. CPT - Carriage Paid To (Taşıma Ödenmiş Olarak Teslim)

CPT teslim şeklinde satıcı malları bizzat kendisinin seçtiği ve anlaşma yaptığı taşıyıcıya, malların, ihracı ile ilgili gümrük işlemleri yapılmış, belirtilen varış yerine gönderilmesi için gereken taşıma sözleşmesi yapılmış ve taşıma masrafları ödenmiş olarak teslim eder. Satıcı, hasarı ve masrafları kendisine ait olmak üzere, malların ihracı

için gerekli her türlü ihraç iznini veya diğeri resmi izinleri alır ve malların ihracı için gerekli gümrük işlemelerini tamamlar.

1.5.2. CIP -Carriage And Insurance Paid To (Taşıma Ve Sigorta denmiş Olarak Teslim)

CIP teriminde satıcı, CPT'deki yükümlülüklerine aynen sahiptir. CPT'den farkı taşıma sigortasını da satıcının yaptırması ve sigorta bedelini de satıcının ödemesidir. CIP teriminde, malların ihraç için gümrüklenmesi yükümlülüğü satıcı tarafından yerine getirilir.

1.5.3. CFR -Cost And Freight (Mal Bedeli Ve Navlun (Taşıma Masrafı) denmiş Olarak Teslim)

CFR teriminde, yükleme limanında malların gemi kpeştesini aşmasıyla, satıcı, teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olur. Ayrıca, satıcı belirlenen varış limanına malı gönderebilmek için gerekli tüm giderleri ve navlunu öder. Ancak mallara ilişkin risk ve teslim anından sonra meydana gelecek ek masraflar, malların teslim anından itibaren satıcıdan alıcıya geçer.

CFR teriminde, malların ihraç için gümrüklenmesi yükümlülüğü satıcı tarafından yerine getirilir. Bu terim sadece deniz veya içsu taşımacılığında kullanılır. Eğeri taraflar, malları gemi kpeştesini aşarak teslim etmek niyetinde değıllerse CPT terimi kullanılmalıdır.

1.5.4. CIF -Cost, Insurance And Freight (Mal Bedeli, Sigorta Ve Navlun (Taşıma Masrafı) denmiş Olarak Teslim)

CIF teslim şeklinde satıcı sigorta primi, navlun ve yükleme masrafları ve riskleri üstlenerek malları ykleyeceğı limana getirir. Satıcı gemi acentası ile anlaşır ve temin eder. Satış sözleşmesindeki malların belirtilen tarihte ve yerde yüklemesinin yapıldığını alıcıya bildirir. Satıcı sigorta primini ödemek suretiyle yklediğı mal cinsine uygun olan en dar kapsamlı deniz nakliyat sigortasını yaptırır. Mallar gemiye yüklendikten sonra navlun ve sigorta primi dışındaki masraflar ve diğeri vuku bulabilecek her türlü (sigorta anlamında) risk alıcıya geçer.

CFR (Cost and Freight), satıcı tarafından malların deniz yoluyla belirlenen limana taşınmasını gerektiren bir ticari terimdir. CIF (Cost, Insurance and Freight) de ise satıcı, taşıma maliyetlerini ödemesinin yanı sıra, alıcının siparişini herhangi bir olası kayıp riskine karşı sigortalatır.

CIF teriminde, malların ihraç için gümrüklenmesi yükümlülüğü satıcı tarafından yerine getirilir. Bu terim sadece deniz veya içsu taşımacılığında kullanılabilir. Eğer taraflar, malların gemi küpeştesini aşarak teslim edilmeleri niyetinde değillerse CIP terimi kullanılmalıdır.

1.6.D GRUBU TESLİM ŞEKİLLERİ

1.6.1. DPU - Delivered At Place Unloaded (Boşaltma Noktasında Teslim)

Önceki edisyonlarda olmayan DPU teslim şekli, aslında DAT (Delivered At Terminal- Terminal noktasında teslim) teslim türünün yerine getirilmiş bir teslim şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir önceki versiyonlarda DAT teslim şeklinde sadece Terminallerde malların teslim edilebileceği algısı oluşmuştur, bu nedenle, uygulamada terminal dışında tarafların belirlediği herhangi bir noktada da malların teslim edilebileceğini vurgulamak ve daha anlaşılır olması açısından, DAT, DPU olarak tekrar adlandırılmıştır. Incoterms 2020 versiyonunun öne çıkan değişikliklerden biri olduğunu söylemek mümkündür. (ÖZTÜRK, 2021, s. 42)

DPU teslim şeklinde, satıcı yani ihracatçı firma, fabrikada yükleme, iç nakliye, limanda gemiye yükleme ve sevkiyat süreçlerini organize ederek, yükü, alıcının yani ithalatçının ülkesinde alıcının belirttiği gümrük noktasında, alıcı tarafından gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra alıcının önceden belirttiği bir terminale veya bir taşıma noktasına teslim edilecek şekilde operasyonu tamamlar.

Delivered at Place Unloaded, DPU Teslim, Incoterms 2020’de yer alan 11 farklı teslim şekli arasında, Sevkiyatın satıcı firma tarafından organize edildiği, alıcının belirttiği adrese kadar tüm nakliye sorumluluğunun üstlenildiği teslim şekilleri arasında yer alır.

DPU, incoterms 2010'da yer alan DAT yerine, incoterms 2020 ile 01.01.2020 tarihinden geçerli olmak üzere kullanılmaya başlanmıştır.

1.6.2. DAP - Delivered At Place (Belirlenen Bir Yerde Teslim)

Satıcı malları belirlenen varma yerinde gelen taşıma aracından boşaltmadan alıcının tasarrufuna bırakarak teslim eder. Satıcı, malların varma yerine getirilmesine ilişkin tüm hasar ve masrafları üstlenir. Satıcı, hasarı ve masrafları kendisine ait olmak üzere, malların ihracı için gerekli her türlü ihrac iznini veya diğer resmi izinleri alır ve malların ihracı için gerekli gümrük işlemlerini tamamlar. Satıcı, masrafları kendisine ait olmak üzere, malların belirlenen teslim yerine, eğer varsa kararlaştırılan noktaya kadar taşınması için taşıma sözleşmesi yapar. Tüm gümrük işlemleri, masrafları, gümrükte doğan vergi, resim ve harçlar alıcıya aittir.

1.6.3. DDP -Delivered Duty Paid (Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim)

DDP terimi satıcının, ithalat için gümrüklenen ve ithalatçı ülkede belirtilen varış yerinde, gelen taşıma aracından boşaltmadan malları alıcıya teslim etmesiyle yükümlülüğünü yerine getirdiğini ifade eder. Bir başka deyişle, satıcı malların ithalatçının ülkesinde belirlenen yere getirilmesiyle ilgili bütün risk ve masrafları, ayrıca gümrük giriş işlemlerini (vergi, resim ve diğer harçları ödeyerek) üstlenir.

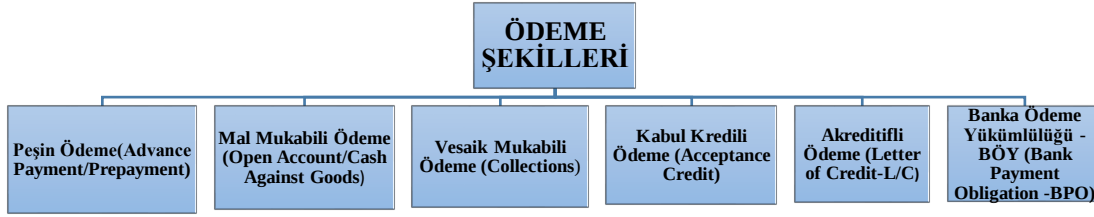
Tablo 1.1 Teslim şekillerini gösteren tablo

TESLİM ŞEKİLLERİ	TAŞIMA TÜRÜ	Ambalajlama	İhracat Ülkesi İç Taşıma	İhracat Gümrüğü	Ana Taşıma Aracına Yükleme	Ana Taşıma Sorumluluğu	Navlun	Sigorta	Ana Taşıma Aracından Boşaltma	İthalat Gümrüğü	İthalat Ülkesi İç Taşıma
EX WORKS		Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
FCA		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
FAS		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
FOB		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CPT		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CFR		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CIF		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı
CIP		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Satıcı	Satıcı	Alıcı	Alıcı	Alıcı
DAP		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Alıcı	Alıcı	Alıcı
DPU		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Satıcı	Alıcı	Alıcı
DDP		Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Satıcı	Zorunlu Değildir	Satıcı	Satıcı	Satıcı

2.1. ÖDEME ŞEKİLLERİ

Dış ticaretin en önemli konularından birisi ödeme aşamasıdır. Dış ticarete ödeme, uluslararası ticarete kabul görmüş ödeme şekillerine göre gerçekleştirilir. Dış ticaret işlemlerinde kabul görmüş 6 ödeme şekli aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 2.1 Ödeme Şekilleri

Ödeme şekilleri hakkında bilgi vermeden önce bir dış ticaret işlemindeki aşamaları bilmek gerekir. Dış ticaret işlemindeki iş akışına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. En önemli konu, dış ticarete konu olacak ürün satışı için öncelikle anlaşmaya varılan konulara ilişkin sözleşmenin imzalanmasıdır. Diğer aşamalar sözleşmenin imzalanmasından sonra gündeme gelir.

Tablo 2.1 Dış ticaret işlemlerinde iş akışı

1	Sözleşmenin yapılması
2	Malın sözleşmeye uygun olarak hazırlanması ve sevk edilmesi
3	Alıcının gümrük vergilerini (bazı koşullarda satıcı öder) ödeyerek malı teslim alması
4	Satıcıya mal bedelinin sözleşme şartlarına göre ödenmesi
5	Bazı işlemlerde mal bedelinin satıcıya ödeneceğine dair banka garantisi verilmesi, poliçeye banka avalinin verilmesi ve akreditifin açılması

Dış ticarete kullanılan ve Uluslararası Ticaret Odası (International Chamber of Commerce- ICC) tarafından kabul edilmiş ve ödeme şekillerinde yukarıda belirtilen aşamaların hangi sırada olması gerektiği aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2.2 Ödeme şekillerinde ödeme sırası

Ödeme Şekli	Sözleşme Aşaması	Sevk Aşaması	Gümrük Aşaması	Ödeme Aşaması	Akreditif Aşaması
Peşin Ödeme (Advance Payment)	1	4	2	3	
Mal Mukabili Ödeme (Open Account)	1	2	3	4	
Vesaik Mukabili Ödeme (Collections)	1	5	4	3	
Kabul Kredili Ödeme (Acceptance Credit)	1	2	5	3	4
Akreditifli Ödeme (Letter of Credit – L/C)	1	5	2	4	3

Kaynak: Dış Ticaret Dünyası, 2009

2.2. PEŞİN ÖDEME (ADVANCE PAYMENT / PREPAYMENT)

İthalatçı firmanın, sözleşmenin hemen akabinde, henüz ihracatçının malları göndermesini beklemeden mal bedelini ihracatçının hesabına banka transferi yoluyla göndermesi şeklinde işleyen bir ödeme şeklidir. Peşin ödeme şekli genellikle, alıcı ve satıcı firmalar arasında henüz güven karinesinin tam olarak teşekkül edilmediği durumlarda, aynı holding çatısı altında faaliyet gösteren grup firmaları arasında ya da niche (niş) bir ürünün varlığının olması durumunda kullanılan bir ödeme yöntemidir. (BAYRAM O. , 2019, s. 210)

İhracatçı açısından oldukça avantajlı olan bu ödeme şekli, mal mukabili ödemenin aksine, ithalatçı açısından büyük risk taşımaktadır. İthalatçı firmaların, ihracatçıya çok güvendikleri ve malın gerçekten güvenli şekilde gönderileceğinden emin oldukları durumlarda bu ödeme şeklini kullanmaları gerekir.

Peşin ödeme şeklinde, ihracatçı firmalar, sipariş üzerine üretim yapıyorlarsa, siparişin ellerine geçmesiyle birlikte ithalatçı firmadan paranın peşin olarak gönderilmesini isteyip paranın banka hesaplarına gönderilmesini isteyip paranın banka hesaplarına geçmesiyle birlikte üretime başlayabilecekleri gibi, depoda hazır olan bir malın sipariş edilmesi durumunda yine para gelir gelmez yükleme ve ihracat işlemine

başlayabilmektedirler. Fakat her halükarda ithalatçılar, siparişi verir vermez veya yükleme tarihine yakın bir zamanda, ihracatçıya güvenerek mal bedelini banka kanalıyla transfer etmektedirler.

İthalatçı, eğer ihracatçıya tam olarak güvenemiyorsa, mal bedelini ödmeden önce ihracatçıdan anlaşma koşullarına göre malı sevk edeceğini aksi takdirde peşin olarak tahsil edilen bedelin iade edileceğine ilişkin banka garantisi veya stand-by akreditif (teminat akreditifi) isteyebilir.

Banka garantisinin herhangi bir banka tarafından düzenlenebilmesi için ihracatçı ile bankası arasında kredi ilişkisinin olması gerekir. Kredi ilişkisi yoksa banka garantisi düzenlenemez. (DURUKANOĞLU, 2009, s. 62)

Peşin ödeme şeklindeki aşamaları gösteren tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 2.3 Peşin ödeme yönteminde ödeme aşamaları

1. Aşama	İthalatçı ve ihracatçı arasında sözleşme imzalanır.
2. Aşama	Sözleşme koşullarına göre ithalatçı parayı ihracatçıya öder.
3. Aşama	İhracatçı malı hazırlar ve ilgili vesaikle birlikte ithalatçıya gönderir.
4. Aşama	İthalatçı malı gümrükten çeker.

Kaynak: Dış Ticaret Dünyası, 2009

2.3. MAL MUKABİLİ (OPEN ACCOUNT / CASH AGAINST GOODS)

Peşin ödeme yönteminin tam tersi bir ödeme yöntemidir. Mal mukabili ödeme, ihracatçının ihraç ettiği malın bedelini malın satış sözleşmesinde gösterilen varış yerine ulaşması ve ithalatçı tarafından teslim alınmasından sonra ödemenin tahsil edilmesi işlemidir (Cantekin, 2012:74). Mal mukabili ödemede ihracatçı, peşin ödeme yapılmaksızın veya polişe düzenlemeksizin malları ithalatçıya gönderir ve ithalatçı da mallara ilişkin belgeleri aldığı tarihte veya daha önceden belirlenen bir tarihte mal bedelini ihracatçıya ödemektedir. Mal mukabili ödeme yöntemi ithalatçı ile ihracatçının birbirlerini iyi tanıdıkları ve karşılıklı güvenlerinin bulundukları durumlarda gerçekleştirilmektedir. Mal mukabili ödeme ihracatçı için riski en fazla olan ödeme şeklidir. (ÖZTÜRK A. , 2018, s. 205)

İthalatçı gümrük işlemlerini tamamlayarak ve gümrük vergilerini ödeyerek malı gümrükten teslim alarak serbest dolaşıma girişini sağlar. Sözleşmede belirtilen ödeme vadesinde ödemeyi gerçekleştirir.

Eğer ithalatçı ve ihracatçı arasında güven oluşmamışsa, ihracatçı malı sevk etmeden önce, ithalatçıdan malın teslim alınmasına rağmen belirlenen vadede mal bedelinin ödenmemesi halinde, mal bedelinin kendisine ödeneceğine ilişkin bir banka garantisi (bank guarantee - Stand-by L/C) isteyebilir. İthalatçı adına banka garantisinin verilebilmesi için ithalatçı ile bankası arasında gayrinakdi bir kredi ilişkisinin bulunması gerekir.

Mal mukabili ödeme şekline göre satış yapacak ihracatçı firmaların mal satışı yapacakları ülkenin kambiyo mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir. İhracatçının ithalatçı ülkesindeki siyasi ve ekonomik istikrara çok güvenmesi gerekir. (DURUKANOĞLU, 2009, s. 64)

Mal mukabili şeklindeki aşamaları gösteren tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 2.4 Mal mukabili ödeme yönteminde ödeme aşamaları

1. Aşama	İthalatçı ve ihracatçı arasında sözleşme imzalanır.
2. Aşama	Sözleşme koşullarına göre ithalatçı malı ve ilgili vesaiki ithalatçıya gönderir.
3. Aşama	İthalatçı malı gümrükten çeker.
4. Aşama	Sözleşmede belirlenen vadede ithalatçı mal bedelini ihracatçıya öder.

Kaynak: Dış Ticaret Dünyası, 2009

2.4.VESAİK MUKABİLİ ÖDEME (COLLECTIONS)

Vesaik mukabili ödeme şekli, ihracatçının mal bedelini beklemeksizin yüklemeyi gerçekleştirerek ihracat belgelerini banka aracılığıyla ve bir ödeme talimatıyla ithalatçının bankasına göndermesi; ithalatçının da gümrükleme işlemi için kendisine gerekli olan belgeleri kendi bankasından mal bedelini ödeyerek alıp gümrüğe gelen malını çekmesi şeklinde işleyen bir ödeme şeklidir.

Tablo 2.5 Vesaik mukabili ödeme yönteminde ödeme aşamaları

1. Aşama	İhracatçı, satış sözleşmesinde belirtilen malları, yükleme tarihinde nakliyeciyeye teslim eder ve ihracat işlemini gerçekleştirir.
2. Aşama	İthalatçının gümrükleme işlemi için kendisine gerekli olan belgeleri ihracatçı, bankası aracılığıyla ithalatçının bankasına gönderir.
3. Aşama	İthalatçı, kendi bankasına gelen belgeleri, mal bedelini ödeyerek bankasından alır ve ithalat işlemini gerçekleştirir.
4. Aşama	İthalatçının bankası, almış olduğu mal bedelini ihracatçının bankasına ihracatçıya ödenmek üzere yollar.

Kaynak: Dış Ticaret Dünyası, 2009

Vesaik mukabili ödeme şekli, ilk bakışta güvenli bir ödeme şekli gibi görünse de, aslında ihracatçı firmalar açısından gizli bir riski barındırır. Çünkü bu ödeme şeklinde araya giren bankalar sadece aracı konumundadırlar ve ödeme garantisi açısından herhangi bir sorumlulukları yoktur.

Vesaik mukabili ödeme şeklinde, banka garantisi olmadığı için, ithalatçının belgeleri bankasından almaması veya geç alması durumunda ihracatçının bankalar aracılığıyla herhangi bir yaptırım gücü yoktur. Bu durumda beklemekten başka çare yoktur. Bu ödeme şekli, birbirine güvenen ve ticaretin gerçekleştirileceğinden emin olan taraflar arasında, özellikle akreditif masraflarından kaçınmak amacıyla, sıklıkla kullanılan bir ödeme şekli olarak karşımıza çıkar. (DURUKANOĞLU, 2009, s. 67)

2.5. KABUL KREDİLİ ÖDEME (ACCEPTANCE CREDIT)

Kabul kredili ödeme şekli, diğer ödeme şekillerinden bağımsız bir ödeme şekli olmaktan çok, vadeli bir ödeme şeklinin iş akışına (draft veya bill of exchange) isminde bir kıymetli evrak olan belgenin girmesiyle karşımıza çıkan bir ödeme yöntemidir. Peşin ödeme dışındaki tüm ödeme şekillerinde kullanılması mümkündür.

Poliçeler, çek senet gibi kıymetli evrak hükmünde olup, alacağı temsil eder. Poliçeler alacaklının borçlusuna vermiş olduğu yazılı bir ödeme emri şeklinde de tanımlanabilir. İhracatçı vadeli alacağını ispat etmeye yarayan bu belge aracılığıyla kendisine finansman imkanı yaratmış olur. Poliçeyi, vadesinden önce kırdırarak nakde

dönebilmek mümkün olabildiği gibi, poliçeyi başkasına cirolayarak mal ya da hizmet alımı yapmak da mümkündür.

Poliçelerin kırdırılabilmesi ve cirolanarak başkasına devredilebilmesi için pratik hayatta çoğunlukla poliçelerin bir banka tarafından üzerindeki borca kefil olmaları (aval vermeleri) şartıyla kabul edildiğini görürüz. Avalsiz, sadece ithalatçının kabulüyle ve imzasıyla düzenlenmiş bir poliçenin, senetten bir farkı olmayacağı için ticari hayatta çok fazla tercih edilmemektedir.

Kabul kredili ödeme şekline göre yapılan ithalatın aşamalarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 2.6 Kabul kredili ödeme yönteminde ödeme aşamaları

1. Aşama	İthalatçı ve ihracatçı sözleşmeyi imzalar.
2. Aşama	Sözleşme koşullarına göre ihracatçı malı ithalatçıya gönderir.
3. Aşama	İthalatçı veya banka poliçeyi kabul eder veya banka aval verir ve malı gümrükten çeker.
4. Aşama	Sözleşmede belirlenen vadede ithalatçı mal bedelini ihracatçıya öder.

Kaynak: Dış Ticaret Dünyası, 2009

Kabul kredili ödeme, 3 ayrı ödeme biçiminde görülebilir:

- 1) Kabul kredili vesaik mukabili ödeme
- 2) Kabul kredili mal mukabili ödeme
- 3) Kabul kredili akreditif

Kabul kredili vesaik mukabili ödeme şekline göre bankalar poliçenin borçlu/alıcı tarafından kabulü karşılığında vesaiki alıcıya teslim ederler. Bu tip işlemlerde satıcı poliçede muhatap olarak ithalatçıyı gösterir ve anlaştıkları vade tarihinde alıcının borcunu ödemesini kabul etmiş olur. Satıcı, alıcıyı iyi tanıyamadığı durumlarda, ödemenin tahsil bankası tarafından garanti edilmesini isteyebilir. Bu durumda alıcının kabulüne ek olarak bankasının (tahsil bankası) poliçeye aval vermesi söz konusudur. Avallli işlemlerde, alıcının üzerine satıcının keşide ettiği vadeli poliçenin önce alıcı tarafından kabulü, buna ek olarak alıcının bankasının (tahsil bankası) avalı karşılığında sevk vesaiki alıcıya teslim edilir.

Kabul kredili mal mukabili, ödeme şeklinin doğası gereğince ithalatçı malları gümrükten çeker ve daha sonra ödeme konusunda ihracatçı ile mutabık kalınan vadeye ilişkin düzenlenen poliçeyi kabul eder. Bazı durumlarda ihracatçı ithalatçının bankasından da aval isteyebilir.

Kabul kredili akreditif ödeme şekli ise uluslararası kurallara ve mevzuata göre açılan akreditiflerde sevk belgelerinin, bu belgelerle birlikte sunulan poliçenin ithalatçının bankası veya muhabir bankaca kabulünü takiben serbest bırakılarak bedellerinin poliçe vadesinde ödenmesine imkân verir. (DURUKANOĞLU, 2009, s. 66)

2.6. AKREDİTİF (LETTER OF CREDIT- L/C)

Akreditif kelimesi, Latince “güven” anlamına gelen “accreditivus” kelimesinden türetilmiştir. Akreditif, ithalatçının talebi üzerine ithalatçının bankasının, gerekli şartların yerine getirilmesi durumunda, ihracatçıya mal bedelinin kendi ülkesinde tespit edeceği bir banka kanalıyla ödeneceğinin garantisinin verilmesi şeklinde tanımlanabilir. Kısaca bir banka garantisi olarak da tanımlanabilen akreditif, ithalatçı ve ihracatçılar tarafından sıklıkla tercih edilen bir ödeme şeklidir.

Akreditifli ödeme şekli, ICC’nin 600 sayılı Akreditiflere İlişkin Birörnek Usuller ve Uygulama Broşüründe düzenlenmiştir. ICC, bu kuralları ilk kez 1933’te yayımlamış, günün koşullarına göre yıllar itibarıyla gözden geçirmiş ve böylece uluslararası kabul gören bir kurallar birliği oluşturmuştur.

UCP (Uniform Customs and Practice) kuralları ICC’nin her zaman en çok kullanılan kuralları olmuştur. Dünya genelinde açılan akreditiflerin büyük bir çoğunluğu bu kurallara tabi tutulmaktadır. UCP kuralları ilk olarak ICC tarafından 1933’te yayınlanmış olup o günden bugüne 6 kez revizyona tabi tutulmuştur. En son 2007 yılında UCP 600 sayısı yayınlanmıştır.

2.6.1. Akreditifte Taraflar

Akreditifli ödeme şekli bankalar arası bir işlem olup, genel manada bir akreditif ilişkisinde dört taraftan söz etmek mümkün gözükmektedir.

- Amir (Applicant: İthalatçı)
- Amir Banka (opening veya Issuing Bank: İthalatçının Bankası)
- Lehtar (Beneficiary: İhracatçı)
- Aracı Banka (Intermediary Bank: İhracatçının Bankası)

Amir (Applicant: İthalatçı)

Akreditifin açılması için kendi bankasına emir veren kişidir. Bu kişi de uluslararası kurallar gereğince ithalatçı firmadır. İthalatçı, akreditifin açılmasıyla birlikte, ilk istek üzerine bankasına mal ödemeyi kabul etmiş olur.

İthalatçının akreditif açabilmesi için bankasına akreditif tutarı kadar teminat gösterilmesi zorunludur. Zaten akreditifin bir güvence sistemi olmasındaki en önemli sebep, olayın başlangıcında ithalatçının teminat vererek bir banka garantisini gündeme getiriyor olmasıdır.

Akreditif açılışında amir (ithalatçı), bankaya akreditif sözleşmesinde yazılması gerekli, ihracatçı ile yaptığı anlaşma koşullarını bir talimat halinde bildirir ve banka bu koşulları akreditif metni adı altında anılan küşad metnine uyarlar ve ihracatçıya verilmek üzere ihracatçının bankasına gönderir.

Amir Banka (Opening veya Issuing Bank)

İthalatçının akreditifi açtığı kendi bankasıdır. Bu bankanın mutlaka ithalatçının ülkesinde olma mecburiyeti yoktur.

Amir banka, teminat olarak ithalatçıya kefil olma ve ihracatçıya akreditif şartlarına uygun hareket ettiği takdirde ödeme garantisi veren bankadır.

Akreditifte amir banka, ithalatçıdan aldığı talimat üzerine bir akreditif metni hazırlar ve ihracatçıya gönderir. İhracatçının akreditif metnindeki koşullara uygun hareket etmesi koşuluyla ihracatçıya yüklemenin bedelinin ödeneceği garantisi verir.

Akreditif metni (küşad), bankalar tarafından bankalar arası iletişim için kurulmuş S.W.I.F.T.¹ sisteminde hazırlanır. Akreditif metni, ihracatçı ile ithalatçı arasındaki anlaşma koşullarının akreditif terminolojisi dahilinde belli kavramlar eşliğinde bir metne uyarlanmasından başka bir şey değildir.

Akreditif ilişkisi, hukuken temelde bir sözleşme ilişkisi olarak kabul edilir. Amir banka, ihracatçı ve ithalatçı arasında imzalanmış bir sözleşme olarak değerlendirilen akreditif metni, içerdiği koşullara göre uyulması şartıyla bankanın verdiği bir kredi mektubu olarak anlaşılır. Bu nedenledir ki akreditifin İngilizce adı, letter of credit (kredi mektubu) olarak karşımıza çıkar.

Amir bankanın ihracatçının akreditif metnine uygun hareket etmesi durumunda ödeme garantisi verdiğini söyledik. İhracatçının akreditif metninde yazan şartlara uymaması haline ise akreditif lisanında rezerv (discrepancy) adı verilir. Yani ihracatçının yüklemeyi gerçekleştirirken ve ihracat belgelerini hazırlarken rezerv yememesi durumunda amir banka ödeme garantisi veren bir garantör banka olarak karşımıza çıkar.

Lehtar (Beneficiary: İhracatçı)

Adına akreditif açılan kişi, yani ihracatçıya akreditif lisanında verilen isimdir. Akreditif sözleşmesine göre lehtar, malları satış sözleşmesindeki belirtilen zamanda, gerekli koşulları yerine getirerek istenen belgeler eşliğinde yükler ve yüklenen mala ilişkin belgeleri bankası aracılığıyla yine akreditifte belirtilen sürelerle uygun olarak ithalatçıya verilmek üzere amir bankaya yollar.

İhracatçının amir bankadan ödemesini garanti altına alabildiği akreditifli ödeme şeklinde en çok dikkat etmesi ve bilinçli hareket etmesi gereken husus, ihracatı yaparken kurallar ve zaman açısından akreditif metnindeki şartlara uygun hareket etmesidir. Yani rezerv yememesi rezerve düşmemesi, gerekliliğidir.

¹SWIFT, banka ve diğer finansal kuruluşların birbirlerine güvenli bir ortamda ödeme emirleri de dahil, her türlü mesaj göndermelerine imkan veren bir telekomünikasyon sistemidir. S.W.I.F.T. (Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication - Dünya Bankalararası Mali Telekomünikasyon Kurumu) adından da anlaşılacağı üzere; Uluslararası bir mali haberleşme sistemidir. 1973 yılında A.B.D., Avusturya, Almanya, Belçika, Danimarka, Fransa, Finlandiya, Hollanda, İsveç, İsviçre, İngiltere, İtalya, Kanada, Lüksemburg ve Norveç olmak üzere toplam (15) ülkeden 239 banka biraraya gelerek ortak bir haberleşme şebekesini (S.W.I.F.T.) kurmuşlardır. Faaliyetlerine 1977 yılında başlayan S.W.I.F.T. sistemine Türkiye Mart 1989 tarihinde katılmıştır.

İhracatçının yüklemeyle alakalı olarak rezerv yemesi durumunda, hukuken amir bankanın garantörlüğü biter ve sanki işlem akışı vesaik mukabili ödeme şekline dönerek amir banka elindeki evrakları ithalatçıya tahsil edilmek üzere sunar; ithalatçının rezervi kabul edip etmediğini sorar. İthalatçının rezervi kabul etmesi durumunda ödeme yapılır. Ancak kabul etmediği durumda ihracatçının amir banka üzerinden aldığı garantide sıkıntı doğar. Bu nedenle ihracat operasyonunu sağlıklı yürütmekte fayda vardır.

Aracı Banka (Intermediary Bank: İhracatçı Banka)

Lehtarın yani ihracatçının ülkesinde bulunan ve akreditif açıldığını ihracatçıya bildiren ihracatçının ithalatçıya göndereceği belgeleri kabul ederek ödemeyi lehtara yapan aracı bankadır.

İhracatçının bankası, akreditif ilişkisinde öncelikli aracı durumunda karşımıza çıkar; yani amir banka gibi garantör bir banka olmadığını bilmek gerekir. Ancak akreditifin aşağıda detaylı olarak göreceğimiz üzere, teyitli veya teyitsiz nitelik taşınmasına göre ihracatçı bankanın garantör olarak işin içine girmesi söz konusu olabilir.

Bu açıdan bakıldığında aracı bankanın ihracatçıya karşı sorumluluğu açısından iki özellik ile karşımıza çıkması mümkün olabilir. Bu özelliklerine göre de aracı bankaya hukuken kazandığı vasıflardan dolayı aşağıdaki isimler verilir.

-İhbar Bankası (Advising Bank)

-Teyit Bankası (Confirming Bank)

İhbar Bankası

Akreditifin açıldığını ihracatçıya bildirmek, ihracatçının yükleme belgelerini alıp amir bankaya ulaştırmak ve amir bankadan ihracatçı adına gelen parayı ihracatçıya ödemek dışında bir sorumluluğu olmayacak şekilde, sadece aracı (postacı) gibi hareket etmesi durumunda ihracatçı bankaya verilen isimdir. Teyitsiz akreditiflerde ihracatçı bankanın vasfı bu yönde karşımıza çıkar.

Teyit Bankası

İhbar bankasının aracı sıfatıyla yaptığı işlemleri temelde yerine getirmekle birlikte, akreditif borcuna da teyit veren bir vasıfla karşımıza çıkması durumunda ihracatçı bankaya teyit bankası adı verilir. Teyitli akreditiflerde ihracatçı bankasının vasfı bu yönde karşımıza çıkar.

İhracatçı bankaların akreditif tutarına teyit vermesi demek, aslında temel mantık itibariyle bakıldığında, amir bankaya kefil olması anlamına gelir. Bu durum tabii ki ihracatçı açısından çifte güvence olarak görülebilir. Ancak teyitli bir akreditifte ihracatçı bankanın alacağı komisyon pratikte hesaba katılmalıdır. Zira bir banka teyit verme işlemini ücretsiz yapmayacak ve bir teyit komisyonu alacaktır.

2.6.2. Akreditifli Ödemede Taraflar, Sorumluluk Ve Yükümlülükler

Akreditif işlemine esas olan birbirinden bağımsız üç ilişki vardır. Bunlar; Satış sözleşmesi, Akreditif teklifi ve akreditiftir.

Satış Sözleşmesi: İthalatçı ve ihracatçı arasında yapılır. Satış sözleşmesinin hükümleri sadece ithalatçı ve ihracatçıyı bağlar.

Akreditif Teklifi: İthalatçının, bankasına akreditif açması için verdiği tekliftir. Bu teklif, ithalatçı ve ithalatçının bankası arasında akreditif teklifi ilişkisini doğurur ve hükümleri sadece ithalatçı ve bankası açısından bağlayıcıdır.

Akreditif: İthalatçının bankası ve ihracatçı arasındadır. İthalatçının bankası, ithalatçının akreditif açma teklifini uygun bulur akreditifi açarsa, ihracatçıya karşı tek başına ve asli bir sorumluluk altına girer. Diğer bir deyişle ithalatçı, akreditifin asıl tarafı değildir. İthalatçının bankası, ihracatçının akreditif koşullarına uyması ve akreditifte öngörülen belgeleri (deniz konşimentosu, fatura, sigorta belgesi vb.) ibraz etmesi durumunda; ithalatçı akreditif bedelini ödemese bile, akreditiften doğan ödeme, kabul ve iştirâ taahhüdünü ihracatçıya karşı yerine getirmek zorundadır.

Akreditifli ödeme şekli, ihracatçı için olduğu kadar, ithalatçı için de güven vericidir. Bunun nedeni, ithalatçının, akreditifte belirtilen şartlara uygun olmayan belgeler karşılığında ihracatçıya para ödenmeyeceğini bilmesidir. (UZUN, 2013, s. 12)

Akreditifli ödeme şeklinin işleyişi genel hatlarıyla aşağıdaki gibidir:

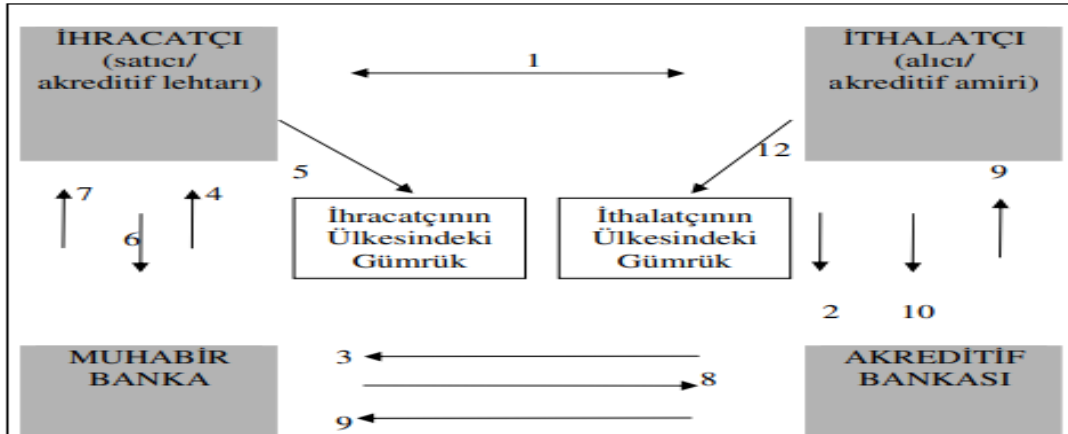
1- Akreditifli İşlemler ithalatçı ve ihracatçı arasında düzenlenen bir sözleşmeyle başlar. Bu sözleşme uyarınca ithalatçı, kendi ülkesindeki bir bankaya akreditifin açılması için teklif verir.

2- Akreditif ithalatçının bankası tarafından açılarak ihracatçının ülkesindeki bir bankaya gönderilir. İhracatçının bankası, akreditifin açıldığını ihracatçıya ihbar eder.

3- Bunun üzerine ithalatçı malı gönderir ve akreditif uyarınca ibraz etmesi gereken belgeleri de bankalar aracılığıyla ithalatçıya gönderir. Amir banka gerekli kontrolleri yaptıktan sonra ihracatçıya parayı öder. Belgeler ithalatçının eline geçtiğinde, o da bu belgeleri kullanarak malını gümrükten çeker. (UZUN, 2013, s. 13)

Aşağıdaki şemada hem akreditifin işleyişi gösterilmiştir hem de daha detaylı şekilde konuyla ilgili açıklama yapılmıştır.

Şekil 2.2 Akreditifin işleyişini gösteren iş akış şeması

İlk aşamada ithalatçı (alıcı/akreditif amiri) ile ihracatçının (satıcı/akreditif lehtar) aralarındaki temel ilişkiyi teşkil eden anlaşmada ödemenin akreditif aracılığı ile yapılacağı kararlaştırılır. Bunun üzerine; ithalatçı akreditifi açtırma, ihracatçı ise akreditif açıldıktan sonra akreditife uygun belgeleri süresinde bankaya ibraz yükümlülüğü altına girer.

Akreditifi açtırma yükümlülüğü altına giren ithalatçı, yukarıda şeklin 2 nolu aşamasında gösterildiği üzere, bankaya akreditif açılması talimatı² verecektir. İthalatçı,

² Akreditif amirinin bankadan akreditifin açılmasını talep eden yazısına verilecek isim hakkında Türk uygulamasında kavram birliği bulunmamaktadır. Akreditif talebi, akreditif emri, akreditif başvurusu, akreditif talimatı, akreditif müracaatı, akreditif açma önerisi, akreditif teklifi gibi isimler kullanılmaktadır.

akreditifin açılması talimatında, satıcının yerine getireceği şartlar ile ibraz etmesi gereken belgeleri belirtecek ve bu şartların yerine getirilip ilgili belgelerin ibraz edilmesi halinde, bankadan satıcıya ödemede bulunmasını isteyecektir. İthalatçı bu talimat ile birlikte, mal bedelini bankaya yatıracak ya da bu bedel için bankadan kredi kullanacaktır.

İthalatçının talimatını alan banka, akreditifi açacak ve akreditif konusu belgeleri ibraz etmesi halinde akreditif bedelinin ödeneceğini lehtara bildirecektir. Uygulamada akreditifin açıldığının bildirilmesi lehtarın ülkesinde bulunan bir muhabir banka aracılığı ile yapılmaktadır. Akreditif bankası, bir veya birden fazla muhabir bankayı; akreditifin açıldığını satıcıya bildirmesi, akreditif şartlarının yerine getirilmesi ve öngörülen belgelerin ibraz edilmesi halinde bedeli satıcıya ödemesi veya akreditifi teyit ve poliçeyi kabul yahut iskonto etmesi için yetkilendirir. Bu husus yukarıda şeklin 3 nolu aşamasında gösterilmiştir. Bunun üzerine; ihbar, ödeme, teyit veya iştira bankası olarak akreditif ilişkisine katılan muhabir banka, imza kontrolünden veya akreditif SWIFT kanalı ile bildirilmiş ise SWIFT şifresinin kontrolünden ve şartların kendi yönünden uygunluğuna kanaat getirdikten sonra, yukarıdaki şeklin 4 nolu aşamasında gösterildiği üzere, akreditifi lehtara (ihracatçıya) ihbar eder. Bankalar ile lehtar arasındaki hukuki ilişki bu bildirim ile doğmuş olacak ve bankanın lehtara karşı kişisel olarak üstlendiği ödeme taahhüdü bu andan itibaren geçerlilik kazanacaktır.

Akreditif kendisine ihbar edilen lehtar, akreditif metnindeki şartları inceleyerek; akreditif bedelini alabilmek için ne kadar süre içerisinde ne yapması ve hangi belgeleri hazırlaması gerektiğini öğrenmiş olacaktır. Lehtarın akreditif şartlarında değişiklik talebi olması halinde bunları bildirecek, yok ise ihracat formalitelerini tamamlayarak Şekil 6'nın 5 ve 6 nolu adımlarında gösterildiği üzere; malını yükleyecekve yüklemeye ait belgeleri (vesaiki) bankaya ibraz edecektir.

Banka, lehtarın ibraz ettiği belgeleri akreditif şartlarına uygun bulursa “ibrazı karşılar”. Bu husus yukarıda şeklin 7 nolu aşamasında gösterilmiştir.

8 nolu aşamada, vesaikin kabul edilmesi üzerine, muhabir banka elindeki belgeleri akreditif bankasına gönderir. 9. aşamada, akreditif bankası vesaiki ithalatçıya yani

Bu terimler içerisinde “akreditif emri” veya “akreditif talimatı” ifadelerinin kullanılması işlemin niteliğine uygun düşmektedir. Nitekim MTO tarafından yayınlanan Birörnek Kurallar'ın İngilizce metninde “instruction” veya “request” terimleri kullanılmakta, bu ifadeler MTO'nun Türkiye Milli Komitesi tarafından yayınlanan metinlerde “talimat” veya “emir” olarak Türkçe'ye çevrilmiştir.

akreditif amirine verir. Akreditif amiri, vesaiki gümrüğe ibraz ederek akreditif konusu malı teslim alır. 9. aşamada akreditif bankası muhabir bankaya yapmış olduğu komisyon ve masrafları öder. 10. aşamada ise akreditif bankası ödediği bedeller ile kendi komisyon ve masraflarını amirden tahsil eder. (CİRAY F. , 2009)

2.6.3. Akreditif Türleri

Akreditif türlerini, operasyonel olarak her akreditif işleminde karşımıza çıkan türler ve daha çok finansman imkanı yaratan veya operasyonel kolaylık sağlayan, özel durumlardaki türler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu çerçevede akreditifleri aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz. Akreditifler, Letter of Credit olarak isimlendirilmekle birlikte L/C kısaltması ile de isimlendirilmektedir.

1) Genel Akreditif Türleri

Dönülebilir Akreditif (Kabili Rücu Akreditif) (Revocable L/C): Dönülebilir akreditif, amir bankanın lehtara haber vermeden akreditif üzerinde değişiklik yapabilme yetkisine sahip olduğu akreditif çeşididir. Amir bankanın istediği zaman lehtara haber vermeden akreditif şartlarında değişiklik yapabilme hakkı, lehtar için akreditifin adaletli bir ödeme aracı olduğuna dair güvenini yok edebilmektedir. Bu yüzden akreditifin uygulanmasını belirleyen kuralların en son versiyonu olan UCP 600’de dönülebilir akreditif kapsam dışında bırakılmıştır.

Dönülemez Akreditif (Gayri Kabili Rücu Akreditif) (Irrevocable L/C): Dönülemez akreditifler, lehtarın onayı olmaksızın amir banka tarafından akreditif şartlarında değişiklik yapılamayan akreditif türüdür. Eğer akreditife bir başka teyidini vermiş ise bu durumda amir bankası ve teyit bankası lehtara karşı akreditif açıldıktan sonra sorumluluk altına girmiş olurlar ve bu sorumluluklarını belirleyen akreditif kurallarını lehtarın onayı olmaksızın değiştiremezler. UCP 600’de” bir akreditifin dönülemez (irrevocable) olduğu belirtilmese dahi o akreditif dönülemezdir” denilmektedir.

Teyitli Akreditif (Confirmed L/C): Teyitli akreditif, ihbar bankasının akreditifi lehtara ihbar ederken amir bankanın talimatına dayanarak kendi teyidini eklediği ve böylece amir bankanın yükümlülüğünü yerine getirmediği durumda teyit bankası olarak lehtara ödeme yapacağına dair kendisini de sorumluluk altına aldığı akreditif türü olarak

tanımlanabilir. Akreditifte teyit, kefalet manasından daha ziyade amir banka ve amir bankanın ülke riskini ortadan kaldıracak şekilde yapılan bir düzenlemedir. Teyit bankası, akreditif şartlarını yerine getiren lehtara karşı amir bankanın tüm sorumluluklarını aynen üstlenmekte ve lehtara ikinci bir ödeme garantisi vermektedir.

Teyitsiz Akreditif (Unconfirmed L/C): İhbar bankasının ödeme konusunda herhangi bir sorumluluğunun olmadığı akreditif türüne teyitsiz akreditif denilmektedir. İhbar bankasının ödemeye dair bu sorumsuzluğu UCP 600’de aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

Teyit bankası olmayan bir ihbar bankası akreditifi ve herhangi bir değişikliği ibraz karşılama veya iştirak etme yükümlülüğü olmaksızın ihbar eder. İhbar bankası her ne kadar ödeme yönünden bir sorumluluğu üstlenmese de kendisine ulaşan mesajın gerçekliğini tespit etmekle görevlidir. Yine UCP 600’de bu konu aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır. İhbar bankası akreditifi veya herhangi bir değişikliği ihbar etmekle akreditifin veya değişikliğin görünür gerçekliğini kendine göre yeterli biçimde belirlediğini ve ihbarın alınan akreditifin veya değişikliğin şartlarını doğru olarak yansıttığını belirtmiş olur.

Görüldüğünde Ödemeli Akreditif (Sight L/C): Sight akreditiflerde ihracatçı, yüklemeyi müteakip gerekli belgeleri bankasına ibraz ederek akreditif meblağını almaya hak kazanır. Ancak burada ihracatçı firmaların dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır.

İhracatçının sight akreditifte yükleme tutarını hemen bankasından alabilmesi için akreditifin öncelikle ön koşul olarak mutlaka teyitli olması gerekir. Teyitsiz sight bir akreditifte ihracatçı yüklemeyi müteakiben bankasına yükleme belgelerini verince aracı banka bu belgeleri amir bankaya gönderir ve amir banka rezerv incelemesi yaptıktan sonra ödemeyi çıkartır. Bu nedenle sight akreditife piyasadaki yaygın kullanımıyla peşin akreditif demekten daha çok görüldüğünde ödemeli akreditif denmesi daha doğrudur. Buradaki ifadeden anlaşılması gereken de yükleme belgelerinin amir bankada görülmesi ve rezerv yoksa ödemenin yapılmasıdır.

Sight akreditiflerde ihracatçının bankasının ön koşul olarak teyit bankası (confirming bank) olması zorunluluğunun yanı sıra banka belgeleri inceleme yetkisine de sahip olmalıdır. Sight akreditiflerde ithalatçı açısından bakacak olursak, akreditifin teyitli olup olmaması ayrımı ithalatçı firma açısından herhangi bir anlam ifade etmez. Çünkü

ithalatçı, sight akreditif kapsamında ülkesine gelen malın gümrükten çekilebilmesi için gerekli belgeleri bankasından almaya giderken mutlaka akreditif tutarı kapsamında ödemeyi yapmak zorundadır. Bu açıdan bakıldığında ithalatçı gözüyle sight akreditif peşin işleyen bir işlem olarak tanımlanabilir.

Vadeli Akreditifler (Deferred L/C): Vadeli akreditiflerde ihracatçı malı yükledikten ve belgeleri bankasına ibraz ettikten sonra ödeme tarihini bekler ve vadesi geldiğinde ödemeyi bankasından alır. İhracatçı firmanın tam vade günü ödemeyi bankasından alabilmesi için akreditifin mutlaka teyitli olması zorunludur. Teyitsiz vadeli akreditiflerde amir bankadan vade gününde ödemenin ihracatçı bankaya (aracı bankaya) gelmesinin ardından ihracatçıya ödeme yapılır.

Ticari pratikte bu nedenle, ihracatçı firmaların çoğu zaman bankaların alacağı teyit komisyonu ile paranın gecikme süresi arasında bir finansal karşılaştırma yaptıklarına şahit oluruz. Amir bankanın güvenilirliği karşısında ve vade tarihinin üzerinden çok uzun zaman geçmeyeceği durumlarda ihracatçı firmaların teyit komisyonu ödememek için teyitsiz akreditifi tercih ettiklerini görmekteyiz.

Vadeli akreditiflerde ithalatçı firmalar da ödemeyi elbette ki vade günü yaparlar. Malın yüklenip kendi ülkelerine gelmesiyle birlikte yükleme belgelerini amir bankadan (akreditifi açan bankadan) alarak öncelikle malı gümrükten çekerler. Bankalar burada akreditif açılışı esnasında ithalatçıdan aldıkları teminata güvenerek malın mülkiyetini ithalatçıya devretmekten kaçınmazlar.

İthalatçı firmaların vadeli akreditiflerde tam vade günü ödeme yapması esastır. Çünkü akreditif ilişkisi temelde bir kredi ilişkisidir. Akreditifin İngilizce karşılığındaki (letter of credit) kredi-credit kelimesinin güven anlamına geldiğinden bahsetmiştik. Amir banka, akreditif açmakla aslında ithalatçı firmayı kendi nezdinde verilen teminata dayalı olarak kredilendirmiş kabul edilir. Bu nedenle vadeli akreditiflerde kredi vadesinde ödenmelidir, şeklinde bir yorum yapmak mümkündür. Bankalar vadeli akreditif işlemlerinde vade günü ödeme yapılana kadar teminatı saklı tutarlar.

2) Özel Akreditif Türleri

Devredilebilir Akreditif (Transferable L/C): İhracatçı firmanın, kendi adına açılan bir akreditif kapsamındaki malın yüklemesini yapması için başka bir firmaya devretmesine imkan sağlayan akreditiflere devredilebilir (transferable) akreditif adı verilir.

Devredilebilir akreditifler çoğunlukla aracı konumundaki komisyoncu tarzında iş yapan ihracatçı firmalar tarafından kullanılır. Aracı durumundaki ihracatçı firma, malı sattığı yerden adına açtırdığı akreditifi, daha düşük bir meblağ üzerinden malı aldığı yere devrederek aradan komisyon elde etmiş olur.

Bir akreditifte açıkça devredilebilir nitelik taşıdığına ilişkin bir ifade olmaması durumunda akreditifler devredilebilir özellik taşımazlar.

Karşılıklı Akreditif (Back to Back L/C): Yapılan veya yapılacak bir ihracat işlemi için adına akreditif için adına akreditif açılan lehtarın (ihracatçının), bu akreditif alacağını teminat göstererek ithal edeceği bir mal için akreditif açması işlemine verilen isimdir.

Karşılıklı akreditifte, iki ayrı akreditif olduğu görülmektedir. Birinci akreditif bir ihracat işlemi için açılmış bir akreditif olup, ikinci akreditif bir ithalat işlemi için açılmaktadır. Birinci akreditifin alacağı, ikinci akreditifin ödemesinde kullanılmakta ve teminat unsuru olarak akreditif açılışında kabul görmektedir.

Kırmızı Şartlı Akreditif (Red Clause L/C): 'Red Clause' akreditifler, satıcının finansmanını sağlayan akreditif tipidir. Akreditif tutarının bir kısmının veya tamamının, sevkiyattan önce avans şeklinde lehtara (ihracatçı) ödenmesine olanak vermektedir. Önceleri dikkat çekmesi için akreditife bu maddenin kırmızı mürekkeple yazılması dolayısıyla akreditife "Red Clause Credit" kırmızı maddeli akreditif denilmektedir.

Yeşil Şartlı Akreditif (Green Clause L/C): İhracatçı firmaya yüklemekten önce yine avans imkan sağlayan ancak avans karşılığında bir miktar malın ithalatçı adına depolanması şartını içeren akreditiflere denir. Yeşil şartlı akreditiflerde ihracatçı, akreditif kapsamındaki malın bir kısmını (akreditif şartlarında belirtilen miktarı) belli bir

depoya ya da antrepoya teslim ederek ambar makbuzu ile bankaya müracaat ederek belirlenen avansı tahsil eder.

Rotatif / Döner Akreditif (Revolving L/C): Uzun vade içerisinde ve sürekli düzenli sevkiyatlar gerçekleştiren firmaların, her bir sevkiyat için ayrı birer akreditif açmak yerine, tek bir akreditifi birden fazla ticari hareket için kullanabildikleri, dönüşümlü akreditif, döner akreditif veya kendini yenileyen akreditif adı da verilen bir türdür.

Rotatif akreditiflerde açılan akreditif kapsamındaki sevkiyat gerçekleştirildikten sonra akreditif yürürlükten kalkmaz ve bir sonraki belirlenen dönem (periyot) için yeniden aynı koşullarda açılmış bir akreditif gibi işlem görür. Yeni dönem içinde akreditif koşullarına göre yükleme gerçekleştirildikten sonra akreditif yine aynı koşullarla bir sonraki belirlenen döneme devrolur. Baştan ilk açıldığı andaki şartlar çerçevesinde tespit edilen periyotlar dahilinde kaç dönem devam edeceğine göre dönüşümlü olarak devam eder ve son dönem gelince yürürlükten kalkar.

Teminat Akreditifi (Stand-by L/C): Akreditifin genel işleyişine göre farklı tarzda algılanabilecek türden ve genelde akreditiflerin bir teminat mektubu gibi işlem gördüğü bir türdür ve çoğunlukla taahhüt işlerinde kullanılır.

Teminat akreditiflerinde, amir sıfatıyla hareket edip akreditif açan taraf ihracatçıdır. İhracatçı, ithalatçıya yapmakla taahhüt ettiği işi istenen kalitede ve sürede gerçekleştireceğine ilişkin bir stand-by akreditif açarak banka garantisi verir. İşin bitirilmemesi veya eksik tamamlanması ya da sözleşme koşullarına uygun hareket edilmemesi gibi durumlarda ithalatçı teminat akreditifinden kaynaklı alacağı tahsil yoluna gider.

Bir kural olmamakla birlikte çoğunlukla müteahhitlik hizmetleri yoluyla ihracatlar benzeri taahhüt işlerinde kullanılan teminat akreditifleri, akreditifin normal işleyişi tarzındaki bir operasyonel süreçle karşımıza çıkmaz. Stand-by akreditifler, akreditifin finansal bir araç olma özelliğiyle ilgili tipik bir garanti mektubu niteliğiyle öne çıkar.

2.7. BANKA ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ - BÖY (BANK PAYMENT OBLIGATION -BPO)

Tercih edilen bir ödeme şekli olmayan BPO, 2013 yılında Milletlerarası Ticaret Odasının, BPO için yayımladığı birörnek kurallardan sonra (URBPO 750E Uniform Rules for Bank Payment Obligations) uygulama alanı bulmuştur. BPO, akreditifin güvencesini ve mal mukabili ödeme yönteminin kolaylığı ile birleştiren yeni bir ödeme yöntemidir. BPO; ihracatçı ve ithalatçı arasında gerçekleşecek olan alışverişe ait, sadece elektronik ortamda sunulan verilerin başarılı bir biçimde eşleşmesi şartı ile bir yükümlü bankanın (alıcının bankası) bir lehtar bankaya (satıcının bankası) verdiği geri dönülemez ve bağımsız bir ödeme taahhüdüdür.

BPO, hem akreditifin bürokratik ve hantal yapısını ortadan kaldırırken, hem de akreditifin bankalar tarafından verilen ödeme garantisini devam ettiren, mal mukabili işlemlerin basitlik, sadelik ve hız özelliklerini teknolojik bir altyapıda birleştiren bir ödeme yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

BPO ile hedeflenen bankaların açık hesap işlemlerinden daha çok gelir elde etmesi, firmaların ise evrak yoğun bir operasyon sürecinden veri sağlama yöntemine geçmesi, rezerv uygulamasının minimum seviyeye indirilerek özellikle gümrüklerde çok daha hızlı hareket kabiliyetine sahip olması, evrak inceleme sırasında öznellikten nesnellığe geçilmesi amaçlanmaktaydı.

2013 yılında Milletlerarası Ticaret Odası, BPO işlemleri için birörnek kurallar kitapçığını yayımlayarak BPO işlemlerinde uyumsuzluk olması durumunda tarafların uyması gereken kuralları yayınladı. BPO'nun bilinirliği ve kullanımı bu tarihten itibaren artmaya başlasa da 2017 itibari ile bilinirliği ve kullanım alanı çok kısıtlı seviyede kalmıştır.

BPO kullanımının hala yeterli seviyede olmamasının ana nedeni bilinirlik seviyesinin düşük olmasıdır. Bunun en büyük nedeni de kendilerine yeni gelir alanı açmak amacı ile yarattıkları BPO ürününü firmalara yeterli seviyede tanıtamayan bankalardır. Bankaların bu yaklaşımı amaçları ile taban tabana zıt bir görünüm arz etmektedir.

Bankaların, BPO ile operasyonel maliyelerinde önemli ölçüde tasarruf sağlayacak olmalarına rağmen, ödeme riskine giriyor olmaları nedeni ile akreditifler ile aynı seviyede bir işlem ücret ve komisyonu almayı planlamaları şirketler açısından sorun yaratmaktadır. (BAYRAM, 2017, s. 203)

Tablo 2.7. Ödeme şekillerine ait genel bilgileri gösteren tablo

Ödeme Şekilleri	Tercih	İşlem Hızı	Banka Güvencesi	Risk
Peşin Ödeme	Satıcılar tercih eder.	Hızlı	Yok	Alıcı bakımından en riskli
Mal Mukabili Ödeme	Alıcılar tercih eder.	Hızlı	Yok	Satıcı bakımından en riskli
Vesaik Mukabili Ödeme	İki taraf da tercih edebilir.	Yavaş	Yok	Satıcı bakımından daha riskli
Akreditifli Ödeme	İki taraf da tercih edebilir.	Yavaş	Var	Hem alıcı hem satıcı korunur.
BPO Ödeme	İki taraf da tercih edebilir.	Hızlı	Var	Banka güvencesi vardır.

3.1. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, BOTAŞ doğal gazın hem ticaretini hem iletimini hem de depolamasını sağlayarak enerji arz güvenliği noktasında önemli bir misyonu üstlenmektedir. Özellikle depolama alanında Tuz Gölü sahasında oluşturulan tuz kavernalarında ve Silivri’de oluşturulan depolardaki doğal gaz kışın geri üretime sokularak arz güvenliği noktasında önemli bir rol oynamaktadır. Aynı şekilde iletim alanında da gaz türbinlerinin, kompresörlerin ve ağır bakım malzemelerinin düzenli bakımı sağlanarak güvenli şekilde doğal gaz akışı sağlanmaktadır. BOTAŞ’ın 2021 yılında alıp millileştirdiği Ertuğrul Gazi FSRU gemisi önemli bir yere sahiptir. Ertuğrul Gazi FSRU gemisi sayesinde Adana, Hatay ve Osmaniye’ye bir yıl yetecek doğal gaz depolama hacmine sahiptir. Daha önce teslim şekillerinden bahsederken LNG gemilerinin DPU teslim şeklini kullandığını ve sigorta ve taşıma masraflarını toplam tutara yansıttığını belirtmiştik. Ertuğrul Gazi FSRU gemisi ise FOB teslim şeklini kullanarak kuyubaşı maliyetiyle LNG’yi menşeyinden ithal edebilecektir. Bu da taşıma masraflarını BOTAŞ’a yüklese de DPU yöntemine kıyasla kuruma daha çok kazanç sağlayacak bir yöntem olabilir. Ancak, bu durumda taşıma ve sigorta masraflarının iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Tablo 3.1. FSRU Mdrlg'nden alınan operasyonel gider tablosu

Dörtyol'dan yola çıkış ve geri dönüş	Ras Laffan, Katar		Bonny Island, Nijerya		Sabine Pass, ABD	
	Miktar	Fiyat	Miktar	Fiyat	Miktar	Fiyat
Gemi boşken yakılan MGO'nun miktar ve fiyatı (11.5 knts)	423,77	\$508.522	665,22	\$798.261	837,68	\$1.005.217
Süveyş Kanalı geçiş creti - Boş		\$581.810	Mevcut değil		Mevcut değil	
Süveyş Kanalı geçiş creti - Yüklü		\$675.862	Mevcut değil		Mevcut değil	
Liman hizmetleri		\$162.265		\$1.059.809		\$241.194
Sigorta creti	30 gün	\$25.435	60 gün	\$50.870	60 gün	\$50.870
Savaş riski primi	7 gün	\$88.500	7 gün	\$88.500	Mevcut değil	
Silahlı koruma creti		\$9.000	Mevcut değil		Mevcut değil	
Diğer giderler					USCG	\$1.100
Toplam maliyet		\$2.051.394		\$1.997.440		\$1.298.381

Kaynak: FSRU Mdrlg, 2023

FSRU Mdrlg'nden alınan tabloya göre, Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin 11,5 knts ile ekonomik hızda gitmesi daha az maliyetlidir. Çünkü 18 knts ile maksimum hızda gitmesi 1.045.080 USD tutarında yakıt giderine neden olurken, 11,5 knts ile gitmesi 508.522 USD tutarı ile daha az maliyetli olmaktadır.  liman için bilgilere baktığımızda, Süveyş Kanalı geçiş ücretinin sadece Katar'daki Ras Laffan limanında olduğu grlmektedir. FSRU gemisinin ballast halde gidip yüklü halde döndüğünü hesaplırsak 1.257.672 USD tutarında ücret ödenmektedir. Bonny Island ve Sabine Pass limanlarında kanal geçiş creti ödenmemektedir. Diğer taraftan, FSRU'nun tükettiği yakıt olan MGO'nun (Marine Gas Oil) Dörtyol'a uzaklık mesafesine göre değiştiiğini, Katar'da 508.522 USD, Nijerya'da 798.261 USD ve ABD'de 1.005.217 USD tutarlarında yakıt giderleri olduğu grlmektedir. Liman hizmetlerinde ise Nijerya en pahalı hizmeti vermekte olup 1.059.809 USD ücretini uygularken, Katar, 162.265 USD cretini ABD ise 241.194 USD ücretini uygulamaktadır. Sigorta ise yine mesafeye göre değiştirmektedir. Katar için 30 gün olarak uygulanırken, Nijerya ve ABD için 60 gün olarak uygulanmaktadır. Katar için sigorta tutarı 25.435 USD olurken, Nijerya ve ABD için 50.870 USD olmaktadır. Diğer taraftan savaş riski primi daha riskli bölgeler olan Katar ve Nijerya'da bulunmakta olup 88.500 USD cret uygulanmaktadır. Silahlı koruma maliyeti ise sadece Katar'da 9.000 USD tutarında uygulanmaktadır. ABD'de ise diğer giderler kapsamında USCG (United States Coast Guard) maliyeti uygulanmakta olup 1.100 USD tutarındadır. Bütün maliyetleri topladığımızda, Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin Dörtyol'dan yola çıkıp LNG ithal edip tekrar Dörtyol'a gelmesi durumunda bu işlemin operasyonel gideri Katar Ras Laffan limanı için 2.051.394 USD, Nijerya Bonny Island limanı için 1.997.440 USD ve ABD Sabine Pass limanı için 1.298.381 USD

tutarında olmaktadır. Maliyeti en yüksek olan geçiş ücreti varlığından dolayı Katar Ras Laffan limanı olmaktadır. Liman hizmetlerinin ücretinin yüksekliğinden dolayı ikinci sırada Nijerya Bonny Island limanı vardır. En düşük maliyetli olan ise ABD Sabine Pass limanı olmaktadır.

BOTAŞ LNG ithal ederken ödediği tutarlarda üretim maliyeti, liman hizmetleri ücreti, sigorta ve taşıma ücretinin bulunduğu toplam tutarı ödemektedir. Yapılan ithalatın LNG fiyatından FSRU'nun operasyonel giderleri düşüldüğünde oluşan netback fiyatının dolum limanındaki üretim maliyetine ve piyasa fiyat seviyelerine göre değişmekle birlikte karlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Her üç limandan LNG gemilerinin kaç günde geldiği ve bunun karşılığında oluşacak taşıma bedeli ile ilgili bilgi alınmıştır. LNG gemisi, Katar Ras Laffan limanından 12 günde, Nijerya Bonny Island limanından 14 günde ve ABD Sabine Pass limanından 16 günde gelmektedir. Günlük taşıma bedelinin 400.000 USD civarında olduğu düşünüldüğünde, Katar'dan gelen LNG gemisi için yaklaşık 4.800.000 USD, Nijerya'dan gelen LNG gemisi için yaklaşık 5.600.000 USD ve ABD'den gelen LNG gemisi için yaklaşık 6.400.000 USD tutarında taşıma bedelinin toplam tutar içerisinde olabileceği değerlendirilmektedir. Ertuğrul Gazi FSRU gemisi BOTAŞ'a ait olduğu için Dört Yol liman hizmeti ücreti olan €200.000 tutarının da ödenmeyeceği ve kurum için karlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Sigorta ücretleri ile ilgili çok fark oluşmasa da yıllık olarak hesaplandığında, yaklaşık 50.000 USD civarında Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin daha düşük maliyetli olabileceği düşünülmektedir.

Teslim şekilleri açısından incelendiğinde, DPU teslim şeklinin FOB teslim şekline geminin operasyonel giderinin eklenmiş hali olduğu görülmektedir. Öncelikle, FSRU gemisi için 1.000 m³'ün kaç USD'ye denk geldiğini bulmak gerekir. FSRU gemisinin hacminin 100.000.000 Sm³ olduğu bilinmektedir. Operasyonel giderler ise sırasıyla Katar için 2.051.394 USD, Nijerya için 1.997.440 USD ve ABD için 1.298.381 USD olarak görülmektedir. İlgili maliyetleri önce 100.000.000 Sm³'e bölüp, sonrasında 1.000 ile çarptığımızda FSRU gemisi için 1.000 m³'ün kaç USD'ye denk geldiği görülecektir. İlgili işlemler yapıldığında, 1.000 m³ için Katar'daki işlemin 20,51 USD, Nijerya'daki işlemin 19,97 USD ve ABD'deki işlemin 19,28 USD maliyeti oluşmuştur. Bu maliyetler ışığında

yapılan LNG alım müzakerelerinde Katar'dan alınan LNG için DPU teslim maliyeti, FOB teslim maliyetinden 20,51 USD daha pahalı ise, Nijerya'dan alınan LNG için 19,97 USD daha pahalı ise ve ABD'den alınan LNG için 19,28 USD daha pahalı ise Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin FOB teslim şekliyle ithalat yapmasının daha ekonomik olacağı düşünülmektedir. Örneğin, ihracatçı firma LNG ihracatını DPU teslim şekliyle m³ başına 1.000 USD üzerinden yapıyorsa ve bu durum FOB teslim şeklinde 950 USD'ye düşerse, 950 USD üzerine sırasıyla Katar, Nijerya ve ABD için oluşan operasyonel giderleri eklediğimizde toplam maliyetin Katar için 970,51 USD, Nijerya için 969,97 USD ve ABD için 969,28 USD olacağı düşünülmektedir. Görüldüğü gibi bütün maliyetler DPU teslim şeklinde ortaya çıkan 1.000 USD maliyetinin altında kalmıştır. Bu yüzden, Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin FOB teslim şekliyle ithalat yapması mevcut konjonktürel durumda daha düşük maliyetli ve daha tasarruflu olacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte, Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin LNG ithalatı yapması enerji arz güvenliği ve getireceği kazançlar noktasında riskler bulundurduğunu göz ardı etmemek gerekir. Öncelikle mevcut konjonktürel durumda, gemi taşıma bedellerinin 400.000 USD civarında olduğu için FOB teslim şeklinin kazançlı olabileceği değerlendirilmektedir. Ancak, taşıma bedellerinin 150.000 USD - 200.000 USD civarına düşmesi durumunda, DPU teslim şekliyle ithalat yapmanın daha kazançlı olabileceği düşünülmektedir. Çünkü FOB ve DPU teslim şekli arasındaki farkın yüksek olması sonucunda eğer taşıma bedelleri yüksekse FOB teslim şeklini kullanmak, taşıma bedelleri düşükse DPU şeklini kullanmanın daha kazançlı olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan, Ertuğrul Gazi FSRU gemisi için sadece depolama lisansı alınmıştır. İthalat yapabilmesi için EPDK'dan istisna izni alınması gerekmektedir. Bir diğer konu, gemide çalışan personelin %51'inin Kabotaj Kanunu'na göre Türk vatandaşı olması gerekmektedir. Ancak, personelin çoğunluğu yabancı uyrukludur. Personelin yurt dışında işlem yapabilmesi için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na bağlı Denizcilik Genel Müdürlüğü'nden gerekli muafiyet ve izinler alınmıştır. Ayrıca, gemide çalışması için Türk vatandaşları eğitilmektedir. Kısacası, ithalat işlemi yapılırken oluşacak yasal durumların ve operasyonel risklerin de göz önünde bulundurulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Ertuğrul Gazi FSRU gemisi TUGS'a (Türk Uluslararası Gemi Sicili) kayıtlıdır ve dış ülkelere sefer yapmasında bir engel yoktur. Mevcut konjonktürel durumda üretim maliyetinin ve taşıma bedellerinin durumuna göre değişmekle birlikte DPU teslim şekliyle LNG ithal etmek yerine, Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin FOB teslim

şekliyle LNG ithal etmesi, BOTAŞ açısından daha çok kazanç getireceği düşünülmektedir. Çünkü FOB üzerine eklenen operasyonel gider DPU teslim şeklinden daha düşüktür. Katar Ras Laffan Limanı için yaklaşık 5.000.000 USD Nijerya Bonny Island limanı için yaklaşık 5.800.000 USD ve ABD Sabine Pass limanı için yaklaşık 6.600.000 USD civarında kazanç getireceği düşünülmektedir. Bu yüzden, mevcut konjonktürel durumda yapılacak LNG ithalatlarında Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin devreye sokulması BOTAŞ'ın kazancı açısından mantıklı görünmektedir. Bir başka öneri olarak, FSRU gemisi özellikle LNG ithalatının daha az olduğu yaz aylarında belirli süreliğine kiraya verilebilir. Şu an bir FSRU gemisinin günlük kirasının 400.000 USD civarında olduğu düşünülürse, aylık kazancın 12.000.000 USD civarında olacağı düşünülmektedir. Kısacası, Ertuğrul Gazi FSRU gemisi LNG ithalatında önemli bir noktaya gelmiştir. Çünkü, Dünya genelinde doğal gaz talebinde artış yaşanmaktadır. Bununla birlikte, Ertuğrul Gazi FSRU gemisinin yapacağı LNG ithalat işlemlerinde yasal durumlar ve operasyonel riskler bulunduğunu da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. FSRU gemisinin depolama lisansı vardır. Ancak, ithalat yapabilmesi için ithalat izninin de alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AĞAOĞLU, C. Incoterms® 2020, Public and Private International Law Bulletin, 2020

BAYRAM, O. Uluslararası Ticarete Tahsil Esasına Dayalı Ödeme Şekilleri (Collection Basis) Ve Uygulama Adımları, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2019

BAYRAM, O. Dış Ticarete Yeni Ödeme Şekli Banka Ödeme Yükümlülüğü BPO-Etkinlik Analizi, Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2017

BOTAŞ, (2021, Nisan 26). İlk FSRU gemimiz Ertuğrul Gazi Türkiye'de.
<https://www.botas.gov.tr/Icerik/ilk-fsru-gemimiz-ertugrul-gazi/379>

BOZTÜRK, M. Uluslararası Ticarete Ödeme Şekilleri ve Türk Bankacılık Sisteminde Akreditif Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2007

CEYLAN, S. Deniz Taşımacılığı Ve Incoterms: FOB'a İlişkin Bir Değerlendirme, Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, 2020

CİRAY, F. Akreditifte Bankaların Hukuki Bakımdan Sorumlulukları, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2009

Dalsey, Hillblom ve Lynn (DHL), (2020). Incoterms 2020 kuralları.
<https://www.dhl.com/tr-tr/home/bolumlerimiz/navlun/musteri-hizmeti/incoterms-2020.html>

DÖLEK, A. (2016). Dış Ticaret İşlemleri, Umut Kitap Yayınları.

DURUKANOĞLU, N (2009). Dış Ticaret Dünyası, Beta Yayınları.

ENGİN, N. (2010). Enerji Kaynağı olarak Doğal Gaz ve Türkiye, Marmara Coğrafya Dergisi

ERCAN, T. Incoterms 2020 Kılavuzundaki Teslim Şekillerinin Analizi, Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 2021

İhracat.co. (2019, Aralık 10). ICC Incoterms 2020 teslim şekilleri detaylı rehber.
İhracat.co. <https://www.ihracat.co/2019/12/icc-incoterms-2020-teslim-sekilleri.html>

ÖZTÜRK, A. Dış Ticaret İşlemlerinde Tercih Edilen Ödeme Yöntemleri: Doğu Karadeniz Bölgesi Üzerine Bir Uygulama, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2018

ÖZTÜRK, L. Incoterms 2020 ve 2010'un Mukayeseli Analizi, Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi, 2021

TRADEATLAS (2021, Mayıs 20). Dış ticarete kullanılan teslim şekilleri (Incoterms) nelerdir?
<https://www.tradeatlas.com/tr/blog/dis-ticarete-kullanilan-incoterms-sekilleri>

UZUN, F. (2013). Dış Ticaret Ders Notları, TDO Eğitim ve Danışmanlık Merkezi.

UKEssays. (November 2018). Introduction to natural gas.
<https://www.ukessays.com/essays/chemistry/introduction-to-natural-gas.php?vref=1>